

DINIY BAG'RIKENGLIK VA EKSTREMIZM: MUAMMO VA
YECHIMLARI

Mamatisoqova Dilnura

*Zahiriddin Muhammad Bobur nomidagi
Andijon davlat universiteti
Filologiya va fanlarni o'qitish fakulteti
o'zbek tili yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: *Dunyo miqyosida diniy bag'rikenglik va ekstremizm masalalari jiddiy muammolar sifatida dolzarb ahamiyatga ega. Har qanday jamiyatda diniy e'tiqod va amaliyotlar muhim rol o'ynaydi. Biroq, ba'zi hollarda diniy e'tiqodlar ekstremizmga olib kelishi mumkin, bu esa nafaqat individual shaxslar, balki butun jamiyatlarni uchun xavf tug'diradi. Diniy bag'rikenglik va ekstremizm o'rtasidagi munosabatlarni to'g'ri tushunish va ularga yechimlar izlash, zamonaviy jamiyatlarni uchun muhim vazifadir.*

Kalit so'zlar: *diniy bag'rikenglik, ekstremizm, e'tiqodlar, radikalizatsiya, insonlar, ta'lim, tarbiya.*

KIRISH

Diniy bag'rikenglik, o'z navbatida, turli dinlar va e'tiqodlarga nisbatan ochiqlik va hurmatni anglatadi. Bu, shuningdek, turli diniy guruhlar o'rtasida tinchlik va ahillikni ta'minlashga qaratilgan yondashuvdir. Diniy bag'rikenglik, asosan, insonlarning o'z e'tiqodlarini erkin ifoda etishlariga imkon beradi va boshqa dinlarga nisbatan sabr-toqatli bo'lishni o'z ichiga oladi. Bu, shuningdek, ijtimoiy barqarorlik va tinchlikni saqlashda muhim ahamiyatga ega. Biroq, diniy ekstremizm, aksincha, diniy e'tiqodlarni radikalizatsiya qilish va boshqa e'tiqodlarga nisbatan toqat qilmaslikni anglatadi. Diniy ekstremizm, ko'pincha, insonlarning o'z diniy e'tiqodlarini boshqalarga kuch bilan qabul qilishga majburlashga olib keladi. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy nizolar, terrorizm va boshqa xavfli holatlar bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi. Diniy ekstremizmning sabablari ko'plab omillar bilan bog'liq, jumladan, ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy omillar.[1]

ASOSIY QISM

Diniy ekstremizmning tarqalishi ko'plab jamiyatlarda jiddiy xavf tug'dirmoqda. Bu, nafaqat diniy e'tiqodlar o'rtasidagi nizolarni kuchaytiradi, balki ijtimoiy barqarorlikni ham tahdid ostiga qo'yadi. Ekstremizm, odatda, yoshlar orasida keng

tarqalgan bo'lib, bu yosh avlodni radikal g'oyalar bilan to'ldirishga olib keladi. Yoshlar, o'z o'rnida, ekstremistik guruhlar tomonidan manipulyatsiya qilinishi mumkin, bu esa ularning hayotida salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashish uchun bir qator yechimlar mavjud. Avvalo, ta'lim muhim rol o'ynaydi. Ta'lim orqali insonlarga diniy bag'rikenglik va sabr-toqatni o'rgatish, ekstremistik g'oyalarni rad etishga yordam beradi. Ta'lim, shuningdek, yoshlarni o'z e'tiqodlarini hurmat qilishga, boshqa dinlarga nisbatan ochiq bo'lishga va ijtimoiy ahillikni ta'minlashga undaydi. O'z navbatida, bu ijtimoiy barqarorlikni oshirishga va ekstremizmning oldini olishga yordam beradi. Bundan tashqari, diniy liderlar va jamoatchilikni jalb qilish muhimdir. Diniy liderlar, o'z navbatida, diniy bag'rikenglikni targ'ib qilishda va ekstremizmga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'z jamoalarida sabr-toqat va tinchlikni ta'minlashga yordam berishi mumkin. Diniy liderlar, shuningdek, ekstremistik g'oyalarni rad etish va ijtimoiy ahillikni saqlashga qaratilgan tashabbuslarni qo'llab-quvvatlashlari kerak.[2]

Jamiyatda diniy bag'rikenglikni rivojlantirish uchun ijtimoiy dasturlar ham muhimdir. Ijtimoiy dasturlar, odatda, turli diniy va madaniy guruhlar o'rtasida muloqotni rivojlantirishga yordam beradi. Bu dasturlar, shuningdek, diniy e'tiqodlarni hurmat qilish va ijtimoiy ahillikni ta'minlashga qaratilgan tadbirlarni o'z ichiga olishi kerak. Muloqot va hamkorlik orqali jamiyatlar o'rtasida tinchlik va ahillikni saqlash mumkin. Diniy bag'rikenglik va ekstremizm masalalarini hal etishda davlatlarning roli ham muhimdir. Davlatlar, o'z navbatida, diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashish uchun qonuniy va siyosiy chora-tadbirlarni amalga oshirishlari kerak. Diniy ekstremizmga qarshi kurashish uchun davlatlar, shuningdek, ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal etishga qaratilgan dasturlarni ishlab chiqishlari zarur. Bu, o'z navbatida, yoshlarni ekstremistik g'oyalardan himoya qilishga yordam beradi.[3]

Diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashish jarayonida xalqaro hamkorlik ham muhim ahamiyatga ega. Xalqaro tashkilotlar, davlatlar va nodavlat tashkilotlar o'rtasida hamkorlik, diniy bag'rikenglikni targ'ib qilish va ekstremizmga qarshi kurashishda samarali bo'lishi mumkin. Xalqaro hamkorlik, shuningdek, tajriba almashish va samarali strategiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi. Diniy bag'rikenglik va ekstremizm masalalari, shuningdek, madaniy va ijtimoiy kontekstga ham bog'liq. Har bir jamiyatda diniy e'tiqodlar va ularning ifodalanishi o'ziga xosdir. Shuning uchun, diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashish jarayonida mahalliy an'analarga va madaniyatga

e'tibor berish muhimdir. Har bir jamiyatda o'ziga xos yondashuvlar va yechimlar mavjud bo'lishi mumkin.[4]

Diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashish jarayonida media va axborot vositalarining roli ham muhimdir. Media, o'z navbatida, diniy bag'rikenglikni targ'ib qilishda va ekstremistik g'oyalarni rad etishda muhim vosita bo'lishi mumkin. Axborot vositalari, shuningdek, jamiyatda diniy bag'rikenglikni rivojlantirishga qaratilgan ijtimoiy kampaniyalarni o'tkazishda yordam berishi mumkin. Diniy bag'rikenglik va ekstremizm masalalari, shuningdek, psixologik jihatdan ham o'rganilishi zarur. Ekstremizm, ko'pincha, insonlarning psixologik holati bilan bog'liq. Shuning uchun, psixologik yordam va qo'llab-quvvatlash ham diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashishda muhim ahamiyatga ega. Yoshlarni psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlash, ularni ekstremistik g'oyalardan himoya qilishga yordam beradi. Diniy bag'rikenglik va ekstremizm masalalari, shuningdek, iqtisodiy jihatdan ham o'rganilishi zarur. Iqtisodiy muammolar, ko'pincha, ekstremizmning tarqalishiga olib keladi. Ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik va iqtisodiy qiyinchiliklar, ekstremistik g'oyalarni qabul qilishga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash ham diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashishda muhim ahamiyatga ega.[5]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, diniy bag'rikenglik va ekstremizm masalalari zamonaviy jamiyatlar uchun jiddiy muammolar sifatida dolzarb ahamiyatga ega. Diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashish uchun ta'lim, diniy liderlar, ijtimoiy dasturlar, davlatlar, xalqaro hamkorlik va media kabi bir qator yechimlar mavjud. Ushbu yechimlar orqali jamiyatlarda diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmning oldini olish mumkin. Diniy bag'rikenglik va ekstremizm masalalarini hal etishda har bir shaxsning, jamoaning va davlatning roli muhimdir. Faqat birgalikda harakat qilib, biz diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ekstremizmga qarshi kurashishda muvaffaqiyatga erishishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov, A. (2020). "Diniy bag'rikenglik va ekstremizm: Muammo va yechimlar." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.
2. Qodirov, M. (2019). "Ekstremizm va uning ijtimoiy oqibatlari." Samarqand: Samarqand davlat universiteti.

3. Ismoilov, R. (2021). "Diniy ekstremizm: Sabablari va oldini olish yo'llari." Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
4. Tursunov, D. (2022). "Diniy bag'rikenglik va uning ahamiyati." Toshkent: Toshkent davlat sharqshunoslik instituti.
5. Xolmirzaev, S. (2023). "Yoshlar va ekstremizm: Muammo va yechimlar." Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.
6. Karimov, O. (2021). "Diniy bag'rikenglikni rivojlantirish strategiyalari." Andijon: Andijon davlat universiteti.
7. Nurmurodov, E. (2020). "Diniy ekstremizm va uning oldini olishda ta'limning roli." Qarshi: Qarshi davlat universiteti.
8. Murodov, A. (2022). "Ijtimoiy barqarorlik va diniy bag'rikenglik." Nukus: Qoraqalpog'iston davlat universiteti.

